

Kommune

Matumani kommunip ataatsimut pingaamertut ilusaa imarineqarpoq. Imaralugit:

- **Takorluugaq**, kommunimi pingaamertut pilersaarusiomerup ”eqqarsaatigeqqissaanera”
- Kommunimi nunassittameq aamma nutsertariaaseq pillugit **innuttaasut ineriartornerinik** misissueqqissaameq, pilersaarusiomerimi ineriartornerup pingaaruteqameranut tunngasut (matsisit malillugit) isummerfigineqartussat
- **Nunap immikkoortui** arlallit nassuiaasersomeri, inoqarfiiit ataasiakkaat pingaamertut ilusissaannut tunngaviusussat. Nunap immikkoortui toqqameqarput innuttaasut ineriartornerinik misissueqqissaameq tunngavigalugu
- **Qulequttat** kommunimut pilersaarusiomerimi nunap immikkoortui aqqusaarlugit atorneqartut, aamma – periarfissaqartillugu attuumassuteqarfiisigullu – inoqarfiiit ataasiakkaat pingaamertut ilusissap ilaatut ilanngunneqartut
- **Nuna tamakkerlugu suliniutigineqartunik** saqqummiussineq, nunamik pilersaarusiomerimut tunngasutigut kommunimut pilersaarusiomerimi pingaaruteqarlunnartumik aalajangiisuulluarnaaasut

Nunap immikkoortui oqaatigineqareersut innuttaasut ineriartornerisa allaaserineqamerisa kinguneranik pinngorput. Tassaapput ”atukkat”- imaluunniit ataatsimoorullugit soqutigisat peqatigitillugu takorluukkamut ersarissaasoq aalajangersaasorlu siulleq. Tassalu nunap immikkoortortai imminnullu inissisimanerat ataatsimut pingaamertut ilusiami pilersaarusiomerimi pingaamertut pingaamersiunerimi ilusissamut tunngaviupput.

Kommunimut tamarmut asseq

Velkommen til den digitale kommuneplan for Kommuneqarfik Sermersooq

Den digitale kommuneplan er i høring i 10 uger fra uge 36 og til og med uge 47.

Hvad er en digital kommuneplan?

Den digitale kommuneplan er en hjemmeside, som erstatter kommuneplanerne for Nuuk, Ivittuut, Tasiilaq, Illoqqortoormiut og Paamiut, som en fælles kommuneplan for kommuneqarfik Sermersooq.

Kommuneplanen er blevet digital og det øger tilgængeligheden for borgere, sagsbehandlere, myndigheder og politikere.

Kommuneplan Containeren.

Hvis man vil have et bedre kendskab til den digitale kommuneplan kan man besøge Kommuneqarfik Sermersooq "Kommuneplan Containeren", som er på rundrejse i høringsperioden, i følgende byer:

- Tasiilaq i **uge 36** ved Pilersuisoq
- Paamiut i **uge 40** mellem Piareesarfik og pilersuisoq
- og Nuuk i **uge 43** på Katerisarfik Amisut

Under hele høringsperioden vil det være muligt at komme med kommentarer og indsigelser til følgende adresse: 2024@sermersooq.gl

Med venlig hilsen

By og Boligudvikling

Kommuneqarfik Sermersooq

Tolkning manglende

Takorluukkat

”Tamatta siunissarput – Kommuneqarfik Sermersuumut pilersaarusiomissamut periusissaq”-mi ineriartortitsinissaq pillugu pingaamertut anguniagassat imatut allaaserineqarput.

Kommuneqarfik Sermersuumi illoqarfiit tamarmik assigjiaamik ineriartortinneqassapput sumiiffiit assigjinnngissusaat ataqqillugu. Illoqarfiit inoqarfillu ineriartortinneqarnerat sumiiffiit ataasiakkaat namminneq periarfissaat pisariaqartitaallu aallaavigalugit pissaaq. Illoqarfiit inoqarfillu misigisassanik, toqqissisimanermik, sanaartukkanik aamma illoqarfiup ilusilersorneqarneranik kusanartumik kiisalu inissiaqarfinnik ingerlalluurtunik tunniussassaqassapput.

Taamatut takorluugaqamerup piviusunngortinneqarnissaa pingaartitat avaqqunneqarsinnaanngitsut pingasut ataqquillunnarlugit, kommunip siumut isigisumik sulinerani tunngaviusut malillugit, pissaaq. Pingaartinneqartut pingasut tassaapput:

- Piujuartitsineq
- Inuunerup pitsaassusia
- Tamat oqartussaaqataa nerat sullissinerlu

Pingaamertut ataatsimut iluseq tamatumanilu inoqarfinnut ataasiakkaannut pingaamertut ilutsit tassapput kommunimut pilersaarummi pingaamertut takorluukkanut erseqqissaataasut. Taakku, pilersaarusiormerut inatsimmi §§ 16 aamma 17 malillugit, nuttartamerup ataatsimut naliliffigineratigut aamma kommunip immikkoortunut pilersaarutai malillugit, aalajangersaaffigineqarput. Pingaamertut ilutsit tassaapput aqutsinissamut sakkussat, pingaamertut anguniakkanik piviusunngortitsinissamut aalajangiinissamut periarfissaqalersitsisussat.

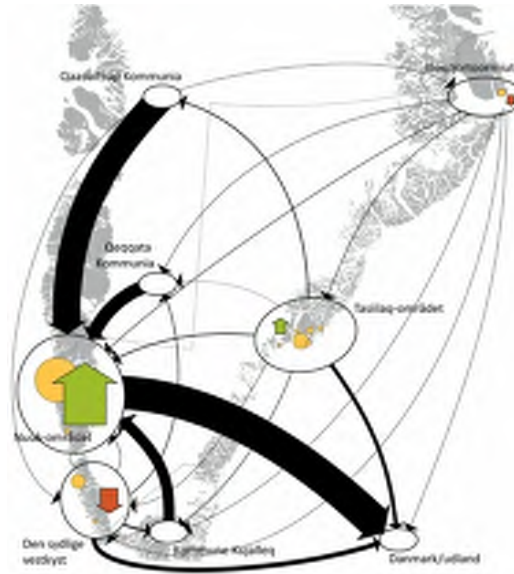

Innuttaasut ineriartornerat

Akilarartanermut inuunerissaamermullu isumalioqatigiissitap nalunaarutaani ”Atugarissaarnerput inuunerissaamerpullu – massakut iliuuseqarfigisariaqarpoq” qupperneq siullermili qulequtanngorlugu allassimavoq ”killiffik periarfissaangilaq”. Tamanna kommunimut ataatsimoortumik pingaamertut ilusissap oqaasertalersorneqarnerani aamma tunaartarineqarpoq.

Matumani kommunimut pilersaarutip nassuiaataani [kommunimi nunassittarneq](#) [nuttartarnerlu](#) misissuiffigeqqissaarneqarput, kommunip pilersaarusiomissamut suliassai eqqarsaatigalugit paasisaqarfigerusullugit. Misissueqqissaarnermi paasisat pingaamerit tassapput:

- Nuuk aamma Tasiilaq inuttuseriarput, inoqarfii allat tamamik inukillissimasut
- Inoqarfinnit inukillissuniit nuuttut illoqarfimmut qaninnermut nuuttarput tulliullugulu Nuuk nuuffigineqartarluni
- Illoqarfiiit nuuffigineqarsinnaasunik eqqaamiullit attanneqarsinnaasumik ineriartorfiunerisinnaapput, siulliullutik peeruttussaasut, eqqaata inuerrunera pissutigalugu, (assersuutigalugu Ittoqqortoormiit 0 ikkut qiteqqunneranni inuttusiartuinnarsimapput eqqaanilu nunaqarfiiit inuerukkiartuinnarsimallutik. Taamanili innuttaasut annertuumik ikiliartuinnalersimapput)
- Piffissami tassani nuuttartut amerlassusii aamma sumut qanorlu nuuttarnerisa kommune nunap ilaatut annerusumik annikinnerusumillunniit imminnut ataqatigiissutut isigineqartilersimavaa

*Kommuneqarfik Sermersuumut nuuttarneq
Tikkuut qorsuk: Innuttaasut amerlanerulernerat
Tikkuut aappalaartoq: Innuttaasut ikileriarnerat
Tikkuut qernertoq: Immikkoortumut nuuttut amerlassusii*

Killiffik periarfissaanngilaq

Nunap immikkoortui nassuiarneqartut pingasut atugassatigut assigiinngitsorujussuarnik atugassaqartinneqarput periarfissaqarlutillu, periarfissallu pineqartillugit nunap immikkoortuani sumi inissisimaneq aallaaviulluinnarpoq. Ukiuni kingullemi 30-ni innuttaasut pitsaavallaanngitsumik eqiterukkiartomerisa inooqataaffigineqarsinnaasumik attanneqarsinnaasunngorlugu suliariniarnera annerpaamik unammilligassaavoq:

- Nuuk ineriartomeq sutigut tamatigut isigissagaanni tassaavoq nunami ineriartorfiunerpaajusoq, Nuullu pilersaarusiomeqarnerata ineriartomerup attanneqarsinnaasumik qanoq atomeqarsinnaanera takutissavaa
- Tasiilaq Tunumi illoqarfiit aallaavigigaat assortomeqarsinnaanngilaq, illoqarfillu siunissami Tunumi inuussutissarsiuutinut aamma ilinniartinnut takomariaqarnermullu qitiusutut inissisimalissaaq
- Paamiut 80-ikkut qiteqqunnerannili inui amerliartorunnaarput, illoqarfillu illoqarfittut inissisimanera ilisarnaataalu allanngutsaaliuineq, uummarissaaneq ineriartomerlu atorlugit nassaareqqinneqassapput
- Arsuup kangerlua aamma Ittoqqortoormiit eqqarsaatigalugit ineriartortitsivinnut sanilliullugit avinngarusimanagerusumi inissisimanerat eqqarsaatigalugu tamanna aallaavigalugu periusissaliortoqamissaa pisariaqassaaq

Inoqarfinnut ataasiakkaanut pingaarnertut ilusissat qanoq ineriartortoqamera malillugu suliariuminartuutinneqamissaat anguniagaavoq. Ineriartomerup ingerlareersup siumut isigaluni aamma pilersaarusiukkamik isumatusaarluni iliuuseqarfiginissaa isumaavoq.

Nunami ineriartortitsiviusut

Nuna tamakkerlugu isigissagaanni ersarilluinnarpoq nunassittarneq nuttartarnerlu Kommuneqarfik Sermersuumut pisoq aamma nunap sinneranut atuussimassasoq. Paasineqarmammi Kalaallit Nunaanni taamaallaat nunami ineriartortitsiviit tallimaannaasut. Illoqarfinnit 17-init illoqarfiit anginerusut sisamat – kommuninut nutaanut sisamanut aamma qitiusut – ataaseq eqqaassanngikkaanni illoqarfituaasut piffissami 2001-2012-imut inuttuseriaateqarsimasut:

- Nunami illoqarfiit anginersaat, Nuuk, 19 %-imik inuttuseriarpoq
- Illoqarfiit anginersaasa pingajuat, Ilulissat, inuttussutsimigut 11 %-imik amerliariaateqarpoq
- Sisimiut, nunami illoqarfiit anginersaasa aappaat, inuttussutsimigut 8 %-imik amerliariaateqarpoq
- Nunami illoqarfiit anginersaasa sisamaat, Qaqortoq, inuttussutsimigut 6 %-imik amerliariaateqarpoq

Assilissap taassuma malunnaatilimmik allaanerussutaa tassaavoq Tasiilaq, Kommuneqarfik Sermersuumi tullertut aamma Tunumi pingaamertut ineriartortitsiviusoq. Piffissami pineqartumi illoqarfinnit allanit tamanit, Nuuk eqqaassanngikkaanni, sukkanerusumik 15 %-imik inuttuseriarsimasoq. Piffissami pineqartumi illoqarfiit alliaartornerpaat marluk – Nuuk aamma Tasiilaq – taamaallit Kommuneqarfik Sermersuumi inissisimapput.

Kalaallit Nunaanni 2001-imiilli illoqarfiit taamaallaat 5-it inuttuseriarsimapput

Nunap immikkoortui

Nunap immikkoortuini sumiiffiit assigiinngissusiat ataqqillugu inoqarfiit tamarmik sumiiffimmi periarfissat tunngavigalugit ineriartortinneqamissaannik takorluukkat immikkoortunut taakkununga pingasunut immikkoortillugit erseqqissaavagineqarput. Kommunitimi nunassittarneq kommunimullu nuuttarneq tunngavigalugit erseqqissaaneq pivoq.

Nunap immikkoortui kommunimut pilersaarusiomeq eqqarsaatigalugu illoqarfiit nunaqarfillu inissisimaneerisa aamma/imaluunniit ataatsimoorussaqaarfiisa ilusaattut isigineqassapput. Nunap immikkoortui kommunimut pilersaarusiomermet tulluarsarlugit najoqqutarineqarput, taamaalillutillu ataatsimut paasineqamissaannut pilersaarusiomeqamissaannilu tunngavissanut tunngaviliissallutik. Taakku pilersaarusiomeq pillugu inatsit § 16 malillugu pipput toqqarneqarlutillu kommunimi nunasseriaatsip qanoq ineriatornera tunngavigalugu.

Nunap immikkoortui pingasut:

- [Nuuk-eqqaalu](#)
- [Tasiilaq-eqqaalu](#)
- [Paamiut-eqqaalu](#)

Quppemerni ataaniittuni nunasseriaaseq, innuttaasut amerliartomerat aamma nunap immikkoortuini pingasuni pingaarmertut iliuusissaq naatsumik allaaserineqarput.

Nunap immikkoortui: 1: Nuuk-eqqaalu, 2: Tasiilaq-eqqaalu, 3: Paamiut-eqqaalu

Nuuk - illoqarfiit pingaarnersaat

Nuuk Kommuneqarfik Sermersuumi aamma Kalaallit Nunaannut qitiuvoq. Marlunnik nunaqarfeqarpoq Kapisillit aamma Qeqertarsuatsiaat, taakku Nuummiiit 75 aamma 135 kilometerinik ungasissusilimmiippat. Nunap immikkoortuani tassani 16.000 missaanniittut najugaqarput, Nuuk, kajungerisaqarfiunera pissutigalugu, inuttusiartortuurtuuvuq. Taamaakkaluartoq nunaqarfiit taakku marluk piffissami tassani inukilliarateqarsinapput, annerusumik Nuummut nutsertoqarsimalluni.

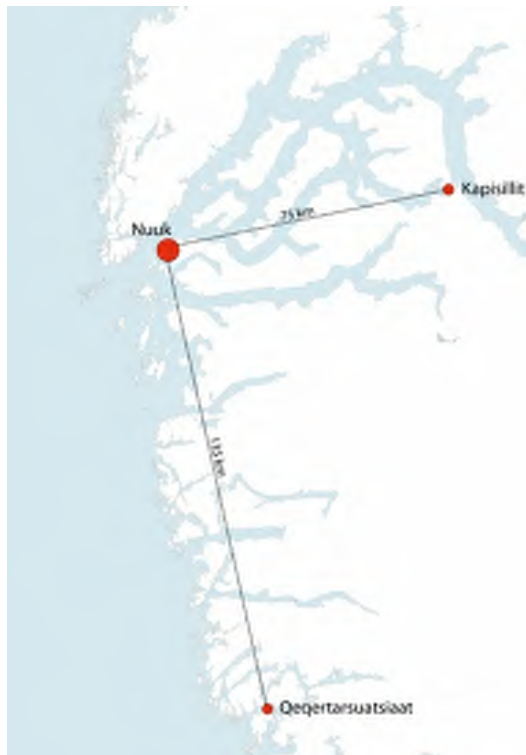
Nuuk immikkoortumi pingaarnertut illoqafiuvuq, illoqarfik nunami illoqarfiit pingaarnersaattut aamma kommunimi nutaami pingaarnertut illoqarfittut inissisimaneratut ineriartorteqqinneqassaaq. Inuusutissarsiutit illoqarfimmik ingerlatsisuupput inuttusiartupiloormemik kinguneqartut, taakkulu attanneqarsinnaasumik suliarineqassapput. Piffissamissaaq nunami attaveqaatit pillugit aalajangiisoqarpoq aalajangiisoqartassallunilu illoqarfimmut pingaaruteqarluninartumik kinguneqartussanik. Taamaattumik illoqarfiup ataatsimut ineriartortinneqamissaa pillugu iliusissaaq erseqqissoq aamma assigiinngitsunik ineriartortinneqarsinnaasunik suliaqarsinnaasooq pisariaqarpoq. Periusissaaq nunassittameq aamma inuusutissarsiutit ineriartomeri malillugit sukumiinerusumik sammisassanut assigiinngitsunut aalajangersameqarpoq, pingaarnertut ineriartortinneqarsinnaasut apequtaatinnagit piviusunngortinneqarsinnaasunik.

Nunaqarfiit taakku marluk (pingaartumik aamma Kapisillit eqqarsaatigalugit) takomariaqarnermi ”tunaartarineqarsinnaapput”.

Qeqertarsuatsiaat pilersaarusiorneqamissaa annikitsuinnarmik periarfissaqarpoq. Nunaqarfik ingerlalluarpoq sullissinerlu qaffasilluni, nunaqarfiulli inissisimaneq pissutigalugu annikitsuinnarmik allilerisoqarsinnaavoq.

Kapisillit – inissisimanermigut Nuummumut qanittuunini pissutigalugu – kigaatumik nunaqarfittut inissisimanerminiit takomariartarfittut inissikkiartuuarpoq. Allannorneq taamaattoq pilersaarusiukkamik suliarineqassaaq, nunaqarfiup marloqiusamik inissisimaneq nunaqarfimmiunut piareersameqarluni.

Nunap immikkoortuani tassani inoqarfiit immikkoortuni marlunni uani allaaserineqarput [Inoqarfiit – Nuuk](#) aamma [Nuup eqqaani nunaqarfiit](#).

Nuuk-eqqaalu

Innuttaasut 2000-2011-mut agguataarnerat ineriartornerallu pillugit diagrami X-rtalik: Kommunimi ataatsimut innuttaasunit inoqarfiup inui Y-talik: Inoqarfiit inuttusinerat imaluunniit – procentinngorlugit ikiliariaataat Titarneq allalik: Kommunip ataatsimut inuttuseriarnera

Tasiilaq - Tunu saqqaliullugu

Tunu nunami immikkoortoq ataatsimoortoq:

- [Tasiilaq](#) pingaamertut illoqarfittut
- Eqqaani nunaqarfiit [Kuummiut](#), [Kulusuk](#), [Sermiligaaq](#), [Tiniteqilaq](#) aamma [Isortoq](#)
- [Illoqqortoormiut](#) avannamut

Immikkoortumi tassani 2011-mi 3.500 najugaqarput, taakkunannga Tasiilami 2.000-it missaanniittut. Ittoqqortoormiinilu 470-it. Tasiilaq eqqaani nunaqarfiit tallimat tamarmik toqqaannartumik uuttorlugit 60 km-it missaata iluaniipput, Ittoqqortoormiit 800 kilometerinik avannapasinnerusumiilluni. Inoqarfiit taakku arfineq-marluk kommunimi ataqatigiinnerpaajupput Tasiilarlu allaqunneqarsinnaangitsumik ineriartorfiuvoq.

Tasiilaq-eqqaalu

Tasiilaq ineriartortitsivittut

Nunap immikkoortua ataatsimut isigalugu 1977-imiilli 20%-it missiliorlugit inuttuseriasimavoq. Ittoqqortoormiini nunaqarfinilu tamani, Sermiligaaq pinnagu, ikileriaatinut naapertuuttut Tasiilami amerleriaatigineqarput. Inoqarfiit taakku arfineq-marluk nunassittarneq eqqarsaatigalugu ataatsimut iluseqarput, arlaanni allanguutit immikkoortumi allami sunniuteqarsinnaallutik. Ittoqqortoormiit eqqaanni nunaqarfiit atorunnaarsinneqamerisa kingorna illoqarfik taanna annerusumik Tasiilamut samminerulersimavoq taamaalillunilu unammilligassanik Tunumi kujasinnerusumiittutulli unammilligassaqarluni. Ataatsimut isigalugu Tasiilaq nunap immikkoortuani pingaamertut illoqarfiunissaata pingaaruteqaleriartomera tassuuna paasineqarsinnaavoq.

Nunap immikkoortuani tassani inuttusiartorerup periarfissartaasa innarliingitsumik suliarineqarnissaat unammilligassaaq, inuuniamikkut inuussutissarsiomikkullu naammattumik periarfississussanik qulakkeerinnittumik. Tasiilami sullissinerup qaffanneqarnissaa peqatigitillugu pisariaqariaqarpoq, nunaqarfini eqqaanilu naammaginatumik sullissisoqaannassappat – Ittoqqortoormiit ilanngullugit – ataatsimoorumik.

Innuttaasut 2000-2011-mut agguataarnerat ineriartomerallu pillugit diagrami

X-rtalik: Kommunimi ataatsimut innuttaasunit inoqarfup inui

Y-talik: Inoqarfiit inuttusinerat imaluunniit – procentinngorlugit ikilianaataat

Titarneq allalik: Kommunip ataatsimut inuttuseriarnera

Illoqqortoormiut nunaqarfillu

2006-imi eqqaani nunaqarfiit inuerunnerisa kingorna Ittoqqortoormiit nutaamik tunngavissatut atugassaqalerpoq – nutserneq – avinngarusimaneq pissutigalugu illoqarfik annerusumik unammilligassaqalerluni. Taamaattumik piffissami pisameq malillugu pilersaarusiomissamik pisariaqartitsineq killeqassaaq.

Siunissami nunaqarfiit Tasiilami neqeroortigineqartut pisariaqartikkiartuinnalissavaat – pitsanngoriartortinneqartut. Ataatsimut isigalugu [nunaqarfinnut politikki](#) malillugu sulisoqassaaq, illut atomeqanngitsut ingitserneqarnissaat aamma assigiartumik sullissineq eqqarsaatigalugit. Nunaqarfiilli aalisamerup takomariaqamerullu iluani assigiinngitsunik periarfissaqarput ataatsimoorluni ineriartortitassanik nunallu immikkoortuani sumiinneq aallaavigalugu.

Paamiut - tulluusimaarneq ilisarnaateqarnerlu

Kommunip immikkoortuata kitaani kujammut sineriaani [Paamiut Arsuullu kangerlua](#) (Arsuk, Ivittuat aamma Kangilinnuguit) ataatsimoorinneqarput. Paamiut 2011-mi 1.600-it missaannik inoqarpoq, [Arsummi](#) 144-it, piffissamilu Ivittuuniit Kangilinnuguii nuutoqartussaavoq sakkutooqarfik Nuummumut nuunneqartussaammat. Arsuuk Paamiuniit 115 kilometerinik kujasinnerusumiippoq, sumiiffillu qimanneqartussat Arsuup kangerluaniillutik, Arsummiit 15-20 kilometerinik ungasinnerusumi.

Paamiut aamma Arsuuk inuttussusimikkut appariaateqarput, annerusumik kujammut aappaattullu Nuummumut avannamullu nuuttunik pissuteqartumik, tamannalu nunap immikkoortuani Nuuk apeqqutaatinngagu assigiinngitsunut nutsemeemik paasineqarsinnaavoq. Nunap immikkoortua ataatsimut isigalugu kommunitaami kinaassutsip nassaareqqinnissaa pisariaqarpoq.

Paamiut innuttami ikiliartunnginnissai pillugit imaannaangitsumik unammilligassaqqarpoq, tamannalu pilersaarusiomerup ingerlanerani oqallinnermilu, illoqarfimmiit nutsertut qanoq ikilisinneqarsinnaaneri pillugit, ilanngunneqassapput. Innuttaasut amerlassusii fiassikkut qiteqqunneranni qaffasinnerpaaffimmeeriarlutik kingoma appariaartuinnarsimapput.

Paamiut illoqarfiuvoq unammilligassalik, taamaakkaluartorli isumalluamartooqarpoq, inuussutissarsiomerup takomariaqamerullu iluani ineriartortitassat saqqumiinnartut pillugit.

Illoqarfiup ineriartortinneqarnissaa pillugu pilersaarusiorneq uku aallaavigalugit pissaaq:

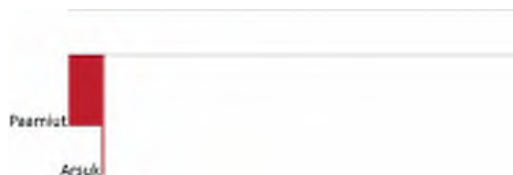
- Illoqarfiup qeqqanik oqaluttuarisaanermut attuumassutilimmik allanngutsaaliuineq
- Ingitserineq aamma illoqarfiup qiterpasissuanik uummarissaaneq
- Ineriartortinneqarsinnaasunik assersuutigalugu imaani suliarineqartunut nallersuunnartunngortinneqarsinnaasunik sammisaqarneq

Arsuk aamma Arsuup kangerlua Ivittuat Kangilinnuguilu ilanngullugit allanngoriartorfiupput, sakkutooqarfimmiit nutsertoqamera pissutigalugu. Kangerlummi takomariaqamerup annerusumik ineriartortissinnaavaa periarfissaavoq, kangerlummi sumiiffiit inueruttut Arsummiit aallaaveqarluni omittagangortinnerisigut.

Peqatigitillugu sumiiffiit inueruttut siunissami qanoq inissisimanissaat eqqarsaatigalugu paasiniarneqassapput.

Paamiut-området

Innuttaasut 2000-2011-mut agguataarnerat ineriartornerallu pillugit diagrami
X-rtalik: Kommunimi ataatsimut innuttaasunit inoqarfiup imi
Y-talik: Inoqarfiit inuttuserat imaluunniit – procentinngorlugit ikiliariaataat
Titarneq allalik: Kommunip ataatsimut inuttuseriarnera

Sammissat

Sammineqartut suliatigut assigiingitsut, kommunimut tamarmut pilersarusiomermut pingaarutilit - nunap immikkoortui ataasiakkaat apequtaatinnagit uani saqqummiunneqarput. Tassaappullu:

- [Iluliortariaaseq pillugu politikki](#)
- [Nunaqarfinnut politikki](#)
- [Nunaannaq](#)

Illuliortaatsimut politikki

Kommunalbestyrelsip piffissami pilersaarusiortifissami suliassaa:

- Kommunimut ataatsimoortumik illuliortaaseq pillugu politikikkissap suliarinissaa

Illuliortaatsimut politikkip pilersaarusiortiaatsimut ataqatigiinnissinneranut skema

Illuinnarni inuunermi atugassarititat

Takorluukkat oqaasertalersoneqameri aallaavigalugit, inoqarfiit tamarmik illuliortaatsikkut illoqarfiullu ilusilersoneqamera kusanartuq kiisalu missiaqarfiusut ingerlalluartut pillugit, maanna kommunimut ataatsimoortumik illuliortaatsimut politikkisaaq ineriartortillulugu aallartinneqarpoq. Illuliortaatsimut politikki Kommuneqarfik Sermersuup innuttaasunit inuussutissarsiuteqartunillu nuannarineqamissaanut suliffigerusunneqamissaanullu sunniuteqassaaq. Imatut:

- Illuliortaaseq pillugu anguniakkat pillugit aalajangiisarnemi politikikkikkut tunngaviliisuussaaq
- Illuliortaatsip inuunerissaanermut, misigisassanut aamma inuunermi pingaartitanut peqataatinnissaata qulakkeernissaa, ulluinnarni inuunermi atugassarititat pitsaanerulersinnerisigut

Tassa imaappoq, inuiaqatigiinnikkut, aningaasaqarnikkut aamma kulturikkut ineriartortitsinermi periusissanut kommunimilu innuttaasut inuussutissarsiorterlu eqqarsaatigalugit oqaloqatigiinnermut aqutissatut pitsaasutut atorneqassasoq.

Illuliortaatsimut politikki inissianut aamma inuussutissarsiutinut immikkoortut qanoq ineriartortinneqamissaat pillugit aalajangersaasoqassaaq taamatullu immikkoortut qitiutinneqartut, kommunimut pilersaarummi taaneqartut, aalajangersimasumik ineriartortinneqamissaat sukumiisoq ilanngullugu. Politikki tassaavoq pilersaarusiortiaatsimi pingaamertut pingaartitat pingasut aallaavigalugit ukuninnga qulakkeerinnittussaq:

- Qulamaatsumik sanaartorneq
- Avatangiisini pitsaassuseq
- Piviusunngortitsiniameq pillugu inuiaqatigiinnik peqataasitsineq

Nunaqarfinnut politikki

Kommunalbestyrelsip piffissami pilersaarusiortfissami suliaasai:

- Qulakkiissallugu illoqarfiit inoqarfiillu pisariaqartitaat periarfissaallu malillugit nutaamik sanaartorerit pilersaarusiortfartarnissaat naammassineqartarnissaallu
- Nunaqarfinni inissianik inoqanngitsunik pisinerit ingitserinerillu aallartillugit sulinissaq
- Nunaqarfiit pisortanit assigiiartumik sullinneqarnissaannik neqerooruteqarfiginissaat, nunaqarfiup nammineq periarfissai pisariaqartitaalu tungavigalugit
- Nunaqarfinnut politikki siunertarinqartut nunaqarfinnut sullisseriaasissatut atornerqarsinnaasunngornissaat

Nunaqarfinni inoqassutsip ineriartomera pillugu nassuiaammi immikkoortoq una takuuk [Innuttaasut amerlassusiisa nikeramerat ataatsimut isigalugu](#).

Nunaqarfinni ineriartorneq

Sermiligaaq Arsullu minillugit nunaqarfiit anginerit pingasut (Kuummiut, Kulusuk aamma Qeqertarsuatsiaat) aamma inukillieriamikinnerupput, mikinerit pingasut (Tiniteqilaaq, Kapisillit aamma Isortoq) inukillieriaateqarmerpaajusut. Taamaalillunilu nunaqarfiit inuttussutsimikkut ataatsimut isigalugit assut ikileriaateqaleriartuinnaaput, nunaqarfiit milliartomeri ilutigalugit.

Inuttussuseq naak assigiiamik ineriartoraluartoq aamma ersarilluinnaarpoq kommunimi nunaqarfiit assigiinngitsorujussuamik atugassaqartinneqarlutik ingerlasut. Nuup eqqaani nunaqarfiit ingerlalluartutut oqaatigineqarsinnaapput naak inukilliarortoqaraluartoq, taakkumi eqqaminni nunami illoqarfiit pingaarnersaannit aamma eqqumaffigineqarmata.

Tassunga atatillugu Arsuk immikkut atugassaqartinneqarpoq. Annertuumik inukillismagaluarluni ingerlalluartutut aamma oqaatigineqarsinnaavoq. Tasiilap eqqaani nunaqarfiit ataatsimut isigalugit arlalinnik unammilligassaqarput, pingaartumik inuuniamikkut inuusutissarsiutillu eqqarsaatigalugit.

Takorluukkap oqaasertalersomeqamera aallaavigalugu, inoqarfiit namminneq periarfissaat pisariaqartitaallu tungavigalugit ineriartortitsisoqarnissaa pillugu, nunaqarfinnut sullisseriaasissaq suliarineqassaaq. Nunaqarfiit ataatsimut isigalugit piffissami sivirusi assigiiartumik inuttussutsimikkut ineriartorsimapput. Nunaqarfiit tamaasa isigalugit 1977-imilli inuttussuseq 25 aamma 50 %-ip akornanni appararsimavoq (Sermiligaaq pinnagu, piffissami 25%-imik inuttuserisarsimasoq).

Pisineq ingitserinerlu

Nunaqarfiit inukilliaruinnaamertik ataatsimut unammilligassarivaat. Nunaqarfinni ataasiakkaani inissiat 50%-ii sinnillit inoqanngillat. Piffissami aggersumi nunaqarfinni inissianik inoqanngitsunik pisinerit ingitserinerillu pillugit ataatsimoorumik politikkipissaq suliarineqassaaq, ingitserinerup ingerlanneqarnissaa pillugu missingersuuteqartoqarnissaannik aaqqissomeqarnissaanillu qulakkeerinnittumik. Suliaq inissianut immikkut pilersaarutissamat ilaavoq. Inissiat inissiaqarfiillu pitsanngorsamissaat siunertaavoq, nunaqarfinni toqqissimatitsilernissaq takornariaqamerullu iluani periarfissaannik annertusaaneq.

Pisortat sullissinerisa inissisimanera

Nunaqarfiit assigiinngitsunik atugassaqartinneqarput, sumi inissisimaneq aamma pisortanit sullinneqarneq eqqarsaatigalugit. Piffissami aggersumi nunaqarfiit namminneq periarfissaat pisariaqartitaallu aallaavigalugit assigiiartumik sullissinissap qulakkeerneqarnissaa suliarineqassaaq. Sumiiffinni inuiaqatigiit ilisamaataat aamma kommunimut pilersaarummi nassuiaat aallaavigineqassapput.

Nunaannaq

Kommunalbestyrelsen piffissami pilersaarusiortissami suliaasai:

- Nunaannarmi pilersaarutaanngitsumik nunaminertamik atuineq pinngitsoortissallugu
- Qulakkiissallugu pilersaarusiortissami atatillugu Naminersorlutik Oqartussat nunaannarmni soqutigisaasa isumagineqamissaat
- Nunaannaq pillugu sammeneqartut pillugit pilersaarusiortissami, immikkoortut ilai ataqatigiissumik iluarsiivigineqarsinnaasunngorlugit.

Kommunimit nunaannaq pilersaarusiortissami

Nunaannaq kommunimut pilersaarut eqqarsaatigalugu kommunimi immikkoortut, nuuffissatut atugassanngortitaanngitsut, ataatsimut taaguutigivaat.

Nunaannaq pilersaarusiortissami nunaminertanillu aqutsinermut atatillugu siusinnerusukkut isumaqartoqartarpoq nunaannarmi inissaqarlurtoq. Taamaattumik nunaannarmi nunaminertamik atuisinnaanermut qinnuteqartoqaraangat suliamit suliamut aalajangiisoqaannartamissa naammattoq naliiisoqarsimavoq. Nunaminertanik atugassanngortissinermut atatillugu ataqatigiinnerusumik ataatsimooortumik pilersaarusiortissami pisariaqartinneqartoq naammaatoomeqarsimangilaq.

Nunaannaq sammisassanun sunilluunniit siunertalinnut tamanut inissalittut isigineqarsinnaajunnaarpoq. Nunaannarmi nunaminertanik soqutigisallit allallu amerlasuut atuileralluttuinnalerput. Nunaannaq atomeqaleriartuinnameqarnerik tamanna pilersitsivoq, soqutigisallit ataasiakkaaginnarmut piinnaanngitsumik. Soqutigisallit assigiinngitsut ataatsimut sunniutaat atuinerulernermik pilersitsivoq. Nunaannaq annertusigaluttuinnartumik atomeqaleriartuinnameqarnera soqutigisallit assigiinngitsuneersuuvuq. Nunaannaq atomeqaleriartuinnameqarnera ilutigalugu pilersaarusiortissami pisariaqaleriartuinnaarpoq, soqutigisat assigiinngitsut ataatsimooortillugit.

Nunap pilersaarusiortissami malittarisassamiit kommunimut pilersaarummut

1. januar 2011 aallamerfigalugu nunaannaq pilersaarusiortissami nunaminertallu pillugit oqartussaaneq kommunimit tiguneqarpoq, ulloq taanna tikillugu Naalakkersuisuniissimagaluortoq. Kommunimut pilersaarummi matumani najoqqutassat aalajangersakkallu Kommuneqarfik Sermersuumit ilanngunneqarput, [nunaannaq pilersaarusiortissami aalajangersakkat](#) –ni aalajangersameqartarsimagaluortoq. Annerusumik nunaannaq immikkoortukkuaatut agguataameqamissa kiisalu taakku immikkoortut ilaasa pingaarnertut aalajangersaavigineqamissaat pineqarluni. Aalajangersakkat nunamik pilersaarusiortissami

Pilersaarusiortissami tamatumalu malitsigisaanik nunamik pilersaarusiortissami malittarisassami immikkoortut ilaannik toqqartuineq kommuniusimasuni pisimangilaq assigiiaaranilu. Pingaartumik nunaqarfiusimasut illuaraqarfiillu pilersaarusiortissami matumani pineqarpoq. Tamatumu kinguneranik piffissami aggersumi nunaannaq pilersaarusiortissami, Naminersorlutik Oqartussanit tiguneqartup, iluarsaannissaa pisariaqarpoq, annertussusiata misissomeqarnera ilutigalugu aamma immikkoortut manna tikillugu pilersaarusiortissami assigiinngitsut isummerfigineqarlutik.

Nunaannarmut pilersaarutit

Nunaannarmut pilersaarutit arlallit atuupput, Nuup Kommunearisimasaanit Naalakkersuisunillu akuerineqartut. Nunaannarmut pilersaarutit atorlugit Naalakkersuisut akuerisaanik kommunimut nunaannaq iluani nunaminertanik atugassiinnaaneq tiguaat.

Nunaannarmut pilersaarutit suli atuutsinneqassapput. Kommunimut pilersaarummi nunaannarmut pilersaarutini immikkoortut ilai immikkoortut ilai allat assigalugit ilaatinneqassapput.

Nunaannarmut pilersaarutit amerlanerit sunngiffimmi illuqaqanun aasarsiortarfinnut il.il. tunngapput. Taakku saniatigut immikkoortut ilai ataasiakkaat sukisaarsaarfiusinnaasutut immikkut inissimatinneqarput. Assersuutigalugu immikkoortut ilai Itinnera (lejrskoleqarfissatut atugassanngortinneqartoq) aamma Qooqqut taamatut inissimapput (sukisaarsaarfiittut atugassatut aamma takomariaqarnermut siunertanut nunaminertallu sunngiffimmi illuqaqanun aasarsiortarfinnut takomarianullu illuqaqanun atugassanngortinneqarlutik).

Naminersorlutik Oqartussat nunaannarmi soqutigisaat

Nunaannarmi immikkoortut arlallit soqutigisaqarfittut toqqameqartut saniatigut kommunip pilersaarusiortissami immikkut sianigisassariyai. Pineqarput avatangiisip illersomeqamissa, pinngortitap mianerinissaa, kulturikkut oqaluttuarisaaneq telellu attaveqaatai.

malittarisassanit allangortinnagit nuunneqarput. Taamaattorli immikkoortup ilaa nunaannarmut pilersaarut nr. 7, Itinnera, akuerisaq tunngavigalugu atugassanngortinneqarpoq. Tamanna erseqqinnerusumik Nuup eqqaani [nunaannaq](#)-mi allaaserineqarpoq.

Aalajangersakkat pingaamerit kommunimit nutarterneqarsinnaapput kiisalu aalajangersakkat pingaamerit malillugit immikkoortut ilai sukumiinerusumik aalajangersaavigisinnaallugit. Nunaannarmulli aalajangersakkanik allanngineq sukulluunniit Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaat malillugit pisassapput.

Soqutigisat taaneqartut nunaminertamik atuinermut pingaaruteqarnerat malillugu aalajangersakkat taakkununga attuumassutillit immikkoortut ilaanut ataasiakkaanut aalajangersakkanut ilanngunneqarput. Avatangiisip illersomeqarnissaa, pingortitap mianerineqarnissaa, kulturikkut pigisat illersomeqarnissaat, immikkut killeqarfilersuutit il.il.pillugit pingaamertut inatsit sulit atuuppoq immikkoortut ilaanut ataasiakkaanut pingaamertut aalajangersakkat apeqquataatinnagit.

Nuna tamakkerlugu suliniutit

Kommunimi inoqarfinni amerlanemi ineriartorneq minnerusumik annerusumilluunniit siumut eqqoriarneqarsinnaasoq, inoqarfinnut ataasiakkaanut takutinneqartoq, avataaniit pisumit imaluunniit pisoqameratigut aalajangiisumik ineriartornermut sunniuteqarsinnaavoq. Tamatumani soorunami siullertut aatsitassaqamerup iluani periarfissat eqqarsaatigineqarput – piviusunngortinneqarpata – sumiiffimmi nunallu immikkoortuani nunassittamerup nuttattamerullu ingerlaasianik allannguisinnaammata. Saniatigullu attaveqaatinut tunngasut allannguiiffiusinnaapput – siullertut mittarfiit inissinneqamissaat eqqarsaatigalugu.

Asseq: Cairn

Pingaamertut ilusilersuineri piffissaq qaninneq, ungasilaartoq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit nunap immikkoortuini ataasiakkaani ineriartortinneqarsinnaasut suliarineqarput. Ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu ineriartortinneqarsinnaasuni ataatsimoorussat qaninnerusukkut pisinnaaneri takuneqarsinnaasunngortinneqarput, taamaaliormikkut pingaamertut ilusissat pitsaanerulersinneqarlutik.

Ataatigut allassimasuni nunap inissisimaneranut tunngasut pingaarutillit aalajangersaavigineqanngitsut – aatsitassat attaveqaatillu – naatsumik allaaserineqarput piffissami kommunip pilersaarusiomerani annertuumik allannguisinnaasut paasitikkumallugit.

Aatsitassat

Aatsitassanik ineriartortitsineq kommunimut nunamullumi tamarmut pingaaruteqarlunnartumik aalajangiisuusinnaavoq. Aatsitassanut tunngasunik ingerlatsineq nunamut oqartussaqaarfimmit Aatsitassanut pisortaqaarfimmit isumagineqarpoq. Aatsitassanut pisortaqaarfiup pingaarnertut suliassarivaa ingerlaavartumik misissueqqaamerit, misissuinerit aamma aatsitassarsiormerit atuisinnaanermut akuersissutit aqunneqarnissaat. Pisortaqaarfiullu tassunga tunngasut tamaasa pillugit oqartussaaffik isumagisarivaa. Akuttunngitsumik kommunit immikkoortumi pilersaarutit pillugit nalunaarfigineqartarput, taakkulu paasisutissat tunngavigalugit kommunimut pilersaarusiomerup iluarsivigineqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aatsitassanut pisortaqaarfiup aamma kommunip akomanni suleqatigiissitaliortoqarnissaa sulissutigineqarpoq, ataqatigiissaarinerup, ilaatigut pilersaarusiormerit, pitsaanerulersinnissaa eqqarsaatigalugu.

Kommunimi pilersaarutit pingaamerit aamma piviusorsiormerisut tassaapput:

- Nuup kangerluani Isukasiani saviminissaq. 1,5 mia. tonsimi 33 %-imik akoqarpoq. Pilersaarussiaq piviusunnorsinnaasutut oqaatigineqarpoq paasiniaanerlu aallartisarneqalerluni
- Qeqertarsuatsiaat eqqaani rubinit. Pilersaarussiaq taanna piviusunnussagaluarpit inuit 80-it angullugit sulilersinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq
- Tasiilap eqqaani kulti, palladium aamma platin. Avatangiisinik misissuinerit allartinneqareerpoq
- Ittoqqortoormiut eqqaanni molybdæn. Misissuinerilli annertusarnissaat pilersaarutaavoq
- Paamiut eqqaanni kulti

Pilersaarutit taakku saniatigut uuliaqarsinnaanera ineriartormerit pilersaarusiormerimullu sunniteqarsinnaavoq, soorlu imaani suliatigut. Tamanna annerusumik Nuummi Paamiunilu pisinnaanerulluni.

Attaveqaatit

Nunap attaveqaatit pillugit pilersaarutai – siullermik umiarsualiviit mittarfillu pillugit aalajangiinerit – kommunimi inoqarfiit ineriartormissaannut pingaaruteqarlunnartussaapput. Nalaakersuisut assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitaliorput Namminersorlutik Oqartussat assartuussineq pillugu ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu imminut aningaasaqamikkut ingerlattumik anguniagassatut takorluugaat tunngavigalugit suliassinneqartumik, aamma takorluukkap qanoq anguniarneqarsinnaanera pillugu assersuusiortussamik. Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap isumaliutissiisuta 2011-mi januarimi saqqummersinneqarpoq taannalu assartuussinermut tunngasunik kommunimi pilersaarusiormut tamamut pingaamertut tunngaviliisuvoq.

Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisutaata piviusunnortinneqamissaa kommunimi inoqarfinnut arlalinnut sunniuteqartussaavoq. Kinguniusinnaasut aamma kommunimut pilersaarummut matumunnga sunniutissai naatsumik uani eqqaaneqarput ima:

- Nuummi mittarfiup allamat inissinneqamissaa imaluunniit allinissaa. Tamatumani aalajangiineq illoqarfiup ineriartortinneqamissaanut aalajangiillunnartussaavoq, taamaattumillu iliuuserisinnaasat assigiinngitsut ilanngunneqarput, illoqarfiup assigiinngitsutigut ineriartortinnissaanut periusissaq pitsaasoq angujumallugu
- Nuummi Qeqertani nutaamik containerinut umiarsualivik nutaaq. Taamatut inissiineq kommunimut pilersarummut ilanngunneqarpoq immikkoortoq inuussutissarsiuqarfittut nutaatut inissillugu
- Mittarfiup Kulusumiit Tasiilamat nuunna. Nuussineq taanna aalajangersimasutut ilanngunneqanngilaq. Taarsiullugu illoqarfiup ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu ineriartortinnissanut periusissanut qitiusumik ilanngunneqarluni, piviusunnortinneqamissaalu periusisamit tunngavilemeqassaaq
- Mittarfiup Ittoqortoormiunut nuunna. Nuussineq taanna ilaatinneqanngilaq, nunaminertamik atugassiisoqarani imaluunniit suliassanngorlugu illoqarfiup ineriartortinneqamissaa pillugu iliuussissamut sunniuteqartussatut. Pilersaarusiari piviusunnortinneqassappat tamanna illoqarfimmut assut pingaaruteqartussaavoq aamma kommunimut pilersaarusiormut, taamaattumillu taanna iluarsineqartariaqassalluni.

Mittarfeqarfiusinaasut – Qeqertarsuarmut aaqqiissut

Mittarfeqarfiusinnaasut – Angisunnguamut aaqqiineq

AKURSSISUTEGARNEFUT ATGJORNED

Kommunipólur Samvonding 2014

Kommunipólur póláttandi um kommunalfrøðisráðgjafu á samvondingstíðingunum
síðing 2.2.2013

Kommunipólur Samvonding, Næst síðing 15. Máj 2013

Anni Christin Nang
Borgstjórnar

Einar Johannes
Fólketingarlimur

Kommunipólur póláttandi um kommunalfrøðisráðgjafu, síðing 2.2.2013